

**Střední škola, Havířov-Prostřední Suchá,
příspěvková organizace**

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY
ŠKOLNÍ ROK 2023-2024

Přílohy

Seznam příloh:

1. Kontakty s jinými organizacemi
2. Školní program proti šikanování
3. Pravidla prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS

PŘÍLOHA 1:

Kontakty s jinými organizacemi

Školství

- Pedagogicko-psychologická poradna

PPP Karviná

734 01 Karviná - Ráj, Víta Nejedlého 591

Telefon: 597 582 370

E-mail: poradna@pppkarvina.cz

OMPA: Michaela Skřížalová, metodik@pppkarvina.cz

PPP Havířov

Havířov – Šumbark, Opletalova 5

Telefon: 597 582 372

- Středisko výchovné péče

SVP Karviná

733 10 Karviná – Fryštát, Vydmuchov 1835/10

Telefon: 552 301 679, 770 143 375

E-mail: svp.karvina@seznam.cz

- Speciálně pedagogická centra

SPC Karviná

Sídlo: ZŠ, Karviná – Nové Město, Komenského 614/2

Telefon: 596 311 289

E-mail: spc.karvina@seznam.cz

Sociální věci

- OSPOD (Orgán sociálně právní ochrany dětí)

OSPOD Havířov

Magistrát města Havířova

Havířov – Město, Náměstí Svornosti 86/2

Telefon: 596 803 456

Web: www.havirov-city.cz

- Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy

Havířov – Podlesí, Přemyslova 12/1618

Telefon: 599 505 317, 599 505 324

Web: www.ssmh.cz

E-mail: rodinnaporadna@ssmh-havirov.cz

- Linka důvěry v Havířově
linkaduvery@ssmh.cz
Telefon: 599 505 323
- DONA linka – pomoc obětem domácího násilí
Telefon – nonstop: 251 51 13 13
www.donalinka.cz

Zdravotnictví

- Nemocnice s poliklinikou Havířov
Havířov – Město, Dělnická 26
Telefon: 596 491 111
PhDr. Olívie Hradilová
Havířov – Město, Místní 355/3
Telefon: 596 813 195
- Protikuřácká poradna
Telefonní linka pro odvykání kouření 800 350 000
www.dokurte.cz

Represe

- Policie
Policie ČR – obvodní oddělení Havířov 1 a 2
Havířov – Město, Sv. Čecha 539/1
Telefon: 596 805 541, 974 744 476

Neziskové organizace

- Centrum prevence
Centrum prevence
Havířov – Podlesí, Přemyslova 1618/12
Telefon, fax, záznamník: 599 505 324, 599 505 320
E-mail: centrum_prevence@ssmh-havirov.cz
- Centrum drogové pomoci
Centrum drogové pomoci
736 01 Havířov – Šumbark, Hřbitovní 166/12
Telefon: 596 884 854

- Poradna pro primární prevenci, o.s.
 17. listopadu 412, 743 01 Bílovec
 Telefon: 732 508 463
 E-mail: pppp.ostrava@seznam.cz
- Linka bezpečí
 Linka bezpečí: 116 111
 Linka vzkaz domů: 800 111 113
 Rodičovská linka: 606 021 021
 Emailová poradna: pomoc@linkabezpeci.cz
 Chat linky bezpečí: chat.linkabezpeci.cz
 E-mail: info@linkabezpeci.cz
 Web: www.linkabezpeci.cz
- Linka ztracené dítě: 116 000
- ELPIS
 ELPIS – poradna pro oběti násilí, týrání a zneužívání
 736 01 Havířov – Šumbark, Opletalova 4/607
 Telefon: 596 812 764, 734 862 309
 E-mail: elpis.ha@slezskadiakonie.cz

PŘÍLOHA 2:

Školní program proti šikanování

Školní program proti šikanování vychází z Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j. MŠMT – 21 149/2016.

Charakteristika šikanování

- (1) Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoúčelností agrese.
- (2) Podoby šikany:
 - Přímá šikana – může mít podobu fyzickou, verbální, neverbální (urážlivá gesta, zvuky, schovávání věcí ...).
 - Nepřímá šikana – má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka. Zahrnuje záměrnou ignoraci nebo izolování žáka rozšiřováním pomluv a lží, neoprávněná nařčení, atp.
 - Kyberšikana – elektronická šikana – je jednou z nejčastějších forem šikany. Bývá doplňkem klasické šikany, proto je důležité při jejím řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou.
- (3) Hranice, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese, bývá někdy nezřetelná. U žáků se za šikanování nepovažuje škádlení nebo agrese, které nemá znaky šikanování. Jedním z rozlišujících prvků je schopnost žáka škádlení opětovat, bránit se mu, zastavit ho. Pokud se žák škádlení nebo agresí neumí nebo nemůže bránit, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu.
- (4) Většina obětí šikany a jejich svědků se snaží situaci udržet co nejdéle v tajnosti, bojí se někomu svěřit. Důsledkem může být podcenění závažnosti a rozsahu výskytu šikany nebo obtížné nalezení útočníků. Proto je v prevenci šikany velmi důležité zaměřit se na identifikaci rizikových znaků a signálů pro výskyt šikany.
- (5) Důvodem nebo obsahem šikany může být jakákoli odlišnost žáka.

Bezpečné prostředí ve škole: jak předcházet šikaně

- (1) Škola respektuje identitu a individualitu každého člena, odmítá násilí a zneužití moci v jakékoli podobě.
- (2) Na vytváření bezpečného prostředí a předcházení šikany se podílí celá škola.

- (3) Řešením šikany je ve škole pověřen výchovný poradce a školní metodik prevence.
- (4) Škola má ve školním řádu nastavena pravidla chování a důsledky za porušení pravidel.
- (5) Žáci, pedagogové a rodiče jsou informováni o tom, co je a co není šikanování a jak se zachovat ve chvíli, kdy je žák nebo pedagog ohrožován agresory a kam se obrátit o pomoc
- (6) Škola zajišťuje pravidelnou realizaci třídnických hodin, kde mohou žáci mluvit o své spokojenosti ve škole, pocitu bezpečí, vztazích ve škole a ve třídě, učit se efektivně řešit konfliktní situace atd. Třída má nastavena třídní pravidla.
- (7) Škola má zmapovanou síť pomoci pro žáky i pedagogy ve svém regionu.
- (8) Ve škole existuje vzájemná komunikace mezi pedagogy, aby byl třídní učitel včas informován o atmosféře ve své třídě.
- (9) Škola zajistí informovanost svých členů, žáků i rodičů na téma šikana a na koho se mají obrátit v případě potřeby.
- (10) Prevenci rizikového chování (včetně šikany) realizuje škola kontinuálně a má ji popsanou v Preventivním programu školy.
- (11) Škola zajišťuje podporu a rozvoj pedagogů v podobě DVPP.

Základní postup v řešení šikany

- (1) Při šetření a řešení šikany je zásadní vyhodnotit situaci – odhadnout závažnost šikany. Je rozdíl ve vyšetřování a řešení počátečních a pokročilých stádií šikany.
- (2) Škola musí zvážit, zda je sama kompetentní šikanu řešit nebo zda požádá o pomoc zvenčí. Při pokročilé šikaně se škola obrátí na odborníky na šikanu.
- (3) V případě tak závažné šikany – výbuchu skupinového násilí (tzv. školní lynč) nelze čekat na odborníka a postupuje se podle Krizového scénáře pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně (viz příloha).
- (4) Žák, který je obětí, nesmí být v důsledku znevýhodněn. Musí být zajištěna ochrana informací a informátorů. Musí být nastaveny ozdravné mechanismy pro všechny, kteří se šikany zúčastnili, a je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Doporučuje se dále pracovat s agresorem i s obětí.

Nápravná opatření školy

- Výchovná opatření (napomenutí, důtka, vyloučení ...)
- Realizace individuálního výchovného plánu

- Snížení známky z chování
- Převedení do jiné třídy nebo skupiny
- Doporučení rodičům dobrovolně umístit žáka do pobytového oddělení SVČ, diagnostického ústavu
- Podání návrhu OSPODu k zahájení práce s rodinou

Odpovědnost rodičů a komunikace s rodiči

- (1) Rodiče mají rozhodující úlohu ve výchově dítěte.
- (2) Škola by měla na začátku školního roku informovat rodiče o programu proti šikanování.
- (3) Když přijdou rodiče žádat o pomoc ohledně šikany svého dítěte, podezření nebo potvrzení rodičů se nesmí nikdy podcenit a je třeba situaci prošetřit.
- (4) Rozhovory s rodiči probíhají individuálně. Škola nezve rodiče, dokud není šikana vyšetřena.
- (5) Rodiče musí být informováni o zjištěních a závěrech školy.
- (6) Ve všech případech je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila. U počáteční šikany zpravidla stačí pravidelná třídní schůzka, u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou.

Právní odpovědnost školy

- (1) Škola má odpovědnost za žáky. Z tohoto důvodu pedagog musí šikanování mezi žáky neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.
- (2) Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v těchto případech:
 - Zákonnému zástupci oběti i útočníka.
 - Orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný, nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo. Situace ohrožení dítěte přitom musí trvat po takovou dobu nebo musí nabývat takové intenzity, že nepříznivě ovlivňuje vývoj dítěte; v případě šikany se jedná o všechny situace, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které sice výše uvedeným nebyly oznámeny, avšak které jsou svou povahou velmi závažné a nasvědčují tomu, že se dítě nachází v nepříznivé sociální situaci, jelikož jeho přirozené prostředí nedokáže dostatečným způsobem naplňovat funkce při zajišťování přiměřené ochrany příznivého vývoje dítěte.
 - Policii ČR, popř. státnímu zastupitelství, dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu. Oznamuje ředitel školy nebo jiná pověřená osoba jakoukoliv formou (písemně, telefonicky, osobně).

Trestně právní hledisko šikany

- (1) Šikana sama o sobě není definována jako trestný čin nebo přestupek, ale může svým charakterem naplňovat znaky některého z přestupků či trestných činů.
- (2) Protiprávní jednání s prvky šikany může být kvalifikováno jako přestupek proti občanskému soužití. Za přestupek je odpovědná osoba starší 15 let.
- (3) Závažnější forma šikany může vykazovat znaky skutkové podstaty například těchto trestných činů – ublížení na zdraví, trestných činů proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství, omezování osobní svobody, loupež, vydírání, útisk, trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, krádež, poškození cizí věci, nebezpečné vyhrožování, nebezpečné pronásledování, šíření pornografie.
- (4) Šikana může také splňovat znaky trestného činu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, případně podněcování k nenávisti vůči skupině osob.
- (5) Kybershikana může naplňovat skutkovou podstatu těchto trestných činů: nebezpečné pronásledování, účast na sebevraždě, porušení tajemství dopravovaných zpráv, porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti), pomluva (např. vytvoření webových stránek, které nepravdivě zesměšňují oběť), šíření pornografie.
- (6) Trestně odpovědnou je osoba starší 15 let.
- (7) Trestní zákoník zakládá v určitých případech povinnost některým činům zabránit, a jiné zmíněným orgánům nahlásit. S účinností od 1. 12. 2016 se rovněž níže popsaných trestných činů bude moci dopustit i sama škola jako právnická osoba, kdyby například úmyslně zatajovala, že u nich uvedeným trestným činům dochází.
 - Povinnost překazít páchání nebo spáchání trestného činu. (Překazít trestný čin lze i jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.).
 - Neoznámení trestného činu.
 - V uvedených případech má každý povinnost vyjmenované jednání buď překazít, nebo o něm informovat státního zástupce nebo policejní orgán.
- (8) Při oznamování a zjišťování informací je zapotřebí mít na paměti presumpci neviny a nelze proto na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět jako by byl vinen.

Přílohy školního programu proti šikanování

1. Stadia šikanování
2. Přímé a nepřímé varovné signály šikanování
3. Postupy pro vyšetření a řešení šikany

1. Stadia šikanování

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito širitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Většinou platí mezi ostatními žáky názor - „raději on, než já“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdci. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které pro přehlednost můžeme označit jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druhí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

Zvláštnosti u psychických šikan

U psychických šikan zůstává princip stadií nezměněn. Nicméně jejich podoba je jiná. V popředí je nepřímá a přímá verbální agrese čili psychické násilí. Často se zraňuje „jen“ slovem a izolací. Rozdíl je pouze v tom, že se nestupňuje násilí fyzické, ale psychické. Krutost psychického násilí si však v ničem nezadá s nejbrutálnější fyzickou agresí. (Kolář, 2011)

2. Přímé a nepřímé varovné signály šikanování

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívkou, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.;
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským, nenávistným, pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- zašpiněný nebo poškozený oděv;
- stále postrádá nějaké své věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechce dítě jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova,
- případně je na něm možno pozorovat i strach;
- ztráta chuti k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčitě bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma; své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

3. Postupy pro vyšetření a řešení šikany

První pomoc při počáteční šikaně:

1. odhad závažnosti a formy šikany;
2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi;
3. nalezení vhodných svědků;
4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory);
5. ochrana oběti;
6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru:
 - a. rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření);
 - b. rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku);
7. realizace vhodné metody:
 - a. metoda usmíření;
 - b. metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči);
8. třídní hodina:
 - a. efekt metody usmíření;
 - b. oznámení potrestání agresorů;
9. rozhovor s rodiči oběti;
10. třídní schůzka;
11. práce s celou třídou.

Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně (tzv. školní lynč):

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;
2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy;
4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

C. Vyšetřování

7. rozhovor s obětí a informátory;
8. nalezení nejslabších článků, nespolutracujících svědků;
9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi)

D. Náprava

11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

Komentář k jednotlivým krokům postupů viz kniha Nová cesta k léčbě šikany – Kolář M. (2011)

PŘÍLOHA 3:

Pravidla prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS

1. Charakteristika poruch autistického spektra

Poruchy autistického spektra (PAS) jsou skupinou poruch označovaných jako pervazivní (všepronikající) vývojové poruchy, mezi které patří např. autismus, atypický autismus, Rettův syndrom, Aspergerův syndrom a další.

PAS zahrnuje různou míru narušení v těchto oblastech:

- sociální interakce a sociálního chování,
- verbální i neverbální komunikace,
- představitosti a her, omezených vzorců chování, zájmů nebo aktivit.

Stupeň závažnosti poruch bývá různý a žáci s PAS patří k žákům s různou mírou speciálních vzdělávacích potřeb.

2. Specifika v chování žáků s PAS

Chování a jednání žáků s PAS je ovlivňováno jejich odlišným vnímáním a porozuměním. Žáci s PAS mohou mít různou míru rozvoje řeči, různé intelektové schopnosti, různý stupeň zájmu o sociální kontakt. Častým projevem jsou stereotypní pohyby, zvláštní zájmy, omezená schopnost sdílet radost a zájmy ostatních, či rigidní a kompulzivní chování. Četnost těchto projevů se zvyšuje při nadměrné stresové zátěži žáka a nesmí být důvodem k trestání. Žák při zátěži také může opomíjet základní životní potřeby (příjem stravy, tekutin, fyziologické potřeby). Proto při projevech neklidu, dopřejeme žákovi odpočinek, připomeneme a umožníme vykonání uvedených životních potřeb.

Znalost a respekt k precitlivělosti žáka jsou nezbytné pro prevenci vzniku jeho nežádoucího chování.

3. Pravidla, která je nutné dodržovat pro předcházení krizovým situacím spojeným s rizikovým chováním žáků s PAS:

- pravidlo přesnosti, jasnosti instrukcí a zajištění předvídatelnosti – předvídatelnost a pravidelnost denních činností; nečekané a neznámé události mohou vyvolat stres,
- pravidlo jasné a konkrétní motivace – žáci musejí více vědět, proč mají činnost vykonávat, zvýšena je potřeba logických důvodů pro vykonání určité práce a úkolů, jednou z motivací je posilování silných stránek žáka,
- pravidlo vyšší míry tolerance – nutná je vyšší míra tolerance a empatie ze strany učitele vůči žákovi při jednání a komunikaci (i mezi žáky) – mohou se vyskytnout nevhodné poznámky, přímočarost, otázky mimo kontext, vulgarismy atd.,

- pravidlo důslednosti v přístupu – spontánnost, změna původního plánu, nedodržení stanovených pravidel způsobuje u žáků s PAS chaos a nejistotu, proto je v případě změny nutné jasně a logicky vysvětlit, proč k ní došlo,
- vyšší míra vizuální podpory – vizuální informace je nezbytnou podporou pro pochopení významu předávané informace, nutné je předvedení činnosti, rozkreslení, plán dne, vysvětlivky, rozepsané postupy atd.; vizualizujeme informace, které by pro žáka nebyly dostatečně srozumitelné, nebo které by si nedokázal zapamatovat,
- nadstandardní řešení obtíží s pozorností – při motorickém neklidu dovolíme žákovi s PAS činnost, která neruší ostatní a umožňuje soustředění (mačkáací míček, provázek, gumička), popř. umožníme přijatelný pohyb – rozdávání papírů apod., důležité je pravidelné a vyvážené střídání odpočinku a činnosti,
- vyšší míra vysvětlování sociálně komunikačních pravidel a situací, vyšší míra pomoci v některých situacích, které vyžadují praktický úsudek – v komunikaci se vyhnout metafoře, ironii, sarkasmu – z důvodu odlišného chápání žáků s PAS; upozornit žáka na zdánlivě známé skutečnosti – možnost mít dotaz, vyjednat si výjimku; přesná a vhodná formulace dotazů žákovi, nespolehat na pružnost v myšlení a přizpůsobení se nové situaci; přesně vysvětlit, co se od něj očekává; dávat zpětnou vazbu žákovi o jeho výkonech – např. formou bodů, škály; dát přiměřený prostor k vyjádření vlastního názoru,
- možnost odpočinku, relaxace – jako prevence vzniku nežádoucího chování, stresu, afektu způsobené únavou; navodit zklidnění, vhodné pro odpočinek vymezit konkrétní prostor.

4. Doporučený postup školy pro prevenci vzniku problémových situací u žáků s PAS:

- určení pedagogického pracovníka odpovědného za spolupráci se školským poradenským zařízením, v jehož péči žák s PAS je (ředitelem školy) - výchovný poradce školy (VP),
- seznámení ostatních pedagogických i nepedagogických pracovníků školy (kteří budou se žákem s PAS v kontaktu) s obecnými specifiky diagnózy PAS,
- pověřený pracovník (VP) spolupracuje s třídním učitelem žáka, asistentem pedagoga, školním metodikem prevence; ve spolupráci se školním metodikem prevence organizuje semináře v oblasti prevence vzniku nežádoucího chování žáků s PAS; zajišťuje supervize pedagogického týmu, který se podílí na vzdělávání žáka s PAS, odborníkem z praxe,
- třídní učitel spolupracuje se zákonnými zástupci žáka:
 - o jsou v pravidelném kontaktu pro získání aktuálních informací o změnách,
 - o pravidelně informuje zákonné zástupce žáka o průběhu vzdělávání, o změnách chování, aktuálního zdravotního stavu, projevech rizikového chování, změnách ve škole oproti nastavenému standardu,
 - o sám, nebo prostřednictvím VP kontaktuje pedagoga školského poradenského zařízení, v jehož péči žák s PAS je,
 - o při práci s třídním kolektivem zohledňuje věk žáků,
 - o podle potřeby a po dohodě se zákonnými zástupci spolupracuje s lékařskými specialisty, v jejichž péči je žák s PAS.

5. Zajištění bezpečnosti a zdraví – školní řád, krizový plán

- pravidla dodržování bezpečnosti při výuce, o přestávkách, při pohybu v prostorách školy i mimo ni, při odborném výcviku, akcích školy atd. platí pro všechny žáky školy bez rozdílu,
- škola má vypracovaný krizový plán pro žáka s PAS,
- v případě nežádoucích projevů žáka s PAS je neakceptovatelné jeho psychické či fyzické potrestání jako postup školy k zajištění bezpečí a ochrany zdraví ostatních žáků,
- návrh struktury a obsahu krizového plánu pro případ předcházení vzniku problémových situací u žáků s PAS je 7. bodem této přílohy,
- krizový plán pro konkrétního žáka je k dispozici u zástupce ředitele školy, výchovného poradce, třídního učitele a školního metodika prevence.

6. Spolupráce škola – rodič – odborní pracovníci

- pro všechny žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je při zajišťování bezpečnosti a zdraví ve škole nutná úzká spolupráce mezi školou, rodiči a školským poradenským zařízením,
- speciální pedagog žáka poskytuje metodickou podporu pedagogickým pracovníkům školy i zákonným zástupcům – průběžně a v akutních případech neprodleně,
- vzájemná informovanost aktérů zapojených do vzdělávacího procesu žáka s PAS (pedagog, asistent pedagoga, zákonný zástupce, výchovný poradce) musí probíhat v dohodnutých intervalech a dohodnutým způsobem,
- škola má zájem na vytvoření rovnocenného a partnerského vztahu mezi ní a rodiči, respektuje skutečnost, že zákonný zástupce je ten, kdo rozhoduje o vzdělávací dráze svého dítěte, což by se mělo dít vždy v zájmu dítěte.

7. Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací týkajících se žáka s PAS

Jméno a příjmení žáka:

Datum narození:

Místo trvalého pobytu:

Kontaktní údaje na zákonného zástupce/telefon (v případě zletilého žáka na kontaktní osobu)

Název a adresa školy/školského zařízení, ročník:

Ošetřující lékař/odborný lékař:

(na základě souhlasu zákonného zástupce uváděno pro případ konzultace při vzniku problémové situace např. psychiatr, neurolog, atp.)

Pedagogický pracovník školského poradenského zařízení spolupracující na vytváření „Krizového plánu“:

Třídní učitel:

Druhý pedagog ve třídě:

Asistent pedagoga:

Ostatní vyučující žáka:

Vychovatel/vychovatelka:

Osoby zajišťující specializované činnosti ve škole/školském zařízení (např. fyzioterapeut, speciální pedagog, psycholog, výchovný poradce, atd.):

Aktuální zdravotní stav žáka:

Aktuální stav žáka (obsahuje popis speciálních vzdělávacích potřeb dle doporučení školského poradenského zařízení):

Popis obtíží žáka (spouštěcí mechanismy vzniku problémových situací u konkrétního žáka v konkrétních situacích, na konkrétních místech, v přítomnosti konkrétních osob, v jejich přístupu apod., např. fyziologická potřeba, příjem potravy, tekutin, únava a „přetažení“, přecitlivělost na různé podněty jako zvuky, světlo, barvy, pachy, doteky, nepohodlí, změny aktuálního zdravotního stavu, či jiných faktorů, které ovlivňují jeho aktuální naladění):

Doporučený postup prevence vzniku problémových situací (postup zpracován na základě osobnostní charakteristiky žáka viz „Popis obtíží žáka“ a dle doporučení školského poradenského zařízení, součástí plánu je „záznamový arch“ sloužící jako podklad pro vyhodnocování vhodně nastavených opatření pro prevenci vzniku nevhodného chování žáka, problémového chování či problémové situace):

Doporučený postup v případě, kdy problémová situace nastala (obsahuje popis konkrétních kroků při vzniku nevhodného chování, problémového chování či problémové situace, vymezení kompetencí a odpovědnosti jednotlivých zaměstnanců, včetně přesného stanovení podmínek kdy a za jakých okolností škola žádá o pomoc jiné odborníky, např. linku 155):

Podpisy informovaných osob (všech, kteří jsou s žákem v interakci v době jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení):

Podpis žáka:

Podpis zákonného zástupce/kontaktní osoby v případě zletilého žáka:

Místo, datum:

Zpracoval/a:

Podpis ředitele školy:

Záznamový arch

Datum /čas	Co se stalo/průběh problémové situace	Kdo byl kontaktován/kým/čas	Poskytnutá opatření	Vyhodnocení

Projednáno dne:

.....
Školní metodik prevence

.....

Ředitel školy

Havířově 1. 9. 2023

Ing. Tereza Lukášová, ŠMP v. r.

Mgr. Petr Szymeczek, ředitel školy v. r.